

8 אפריל, 2024

הנדון : טיוטת נוהל נלווה להוראת מנכ"ל 2.5 – ייבוא משקאות משכרים מסוג יין במיכלים של 15,000 ליטר ומעלה

המועצה לגפן היין בישראל **מתנגדת באופן נחרץ** לטיטת הנוהל שבנדון, אשר תוביל לפגיעה אנושה בענף גידול כרמים של ענבים ליין וביין הישראלי. להלן נפרט באופן תמציתי את עמדתנו בהתאם לראשי הפרקים הבאים :

- א. רקע על הענף והמועצה ;
- ב. הליך הכנת הטיוטה ;
- ג. הנתונים וההנחות אשר עמדו בבסיס הכנת הטיוטה ;
- ד. השפעות הנוהל המוצע על הענף

א. רקע על המועצה ועל ענף גידול כרמי ענבים ליין והיין הישראלי :

1. המועצה משמשת כגוף מקצועי החברים בו חלק ניכר מהעוסקים בענף (כורמים ויקבים) הפועל על בסיס וולונטרי, ללא כוונות רווח, לקידום מטרות ציבוריות לטובת הענף בכללותו. בהנהלת המועצה קיים ייצוג שווה לכורמים וליקבים. כמו כן, במוסדות המועצה חברים גם נציגי המדינה וארגונים חקלאיים.
 2. המועצה פועלת לייצוג האינטרסים אשר נועדו לשרת את טובת הענף בכללותו, להבדיל מייצוג סקטור מסוים, או ייצוג של חבר אחד על פני אחר מתוך אותו סקטור.
- הכורמים והכרמים :**
3. היום בישראל כ- 60 אלף דונם כרמים לענבים לייצור יין ומיץ ענבים. הכרמים פרוסים לכל אורכה ורוחבה של המדינה, כאשר מעל 50% מכלל הכרמים נמצאים בפריפריה (40% נמצאים בגליל וברמת הגולן, וכן קיימים כרמים במצפה רמון ובשומרון).
 4. ענף גפן היין הינו צרכן מינימאלי של מים, ולפיכך חלק מנטיעות הכרמים נמצאות באזורים שאי אפשר לגדל בהם גידולים אחרים.
 5. מדובר בענף עתיר השקעה אשר דורש תכנון לטווח ארוך. במסגרת ההתייעלות הענף עבר לתפעול במסגרת מיכון חוסך כוח אדם. יתרה מכך, ההשקעה לדונם עד ניבה (יבול מלא) היא כ- 18 אלף ש"ח לדונם, ורק בשנה הרביעית אפשר לבצור ענבים.
 6. הכורמים לא מקבלים תמיכה ממשלתית כלשהי, למעט כורמים המשביתים את הייצור בשנת שמיטה. זאת, להבדיל, מהנהוג והמקובל במדינות המתקדמות בעולם.
 7. אין צורך להכביר במילים על החשיבות של התיישבות בפריפריה ובקו עימות. המגדלים הישראליים, המשיכו לעבד ולטפל בכרמים, במהלך כל המלחמה וממשיכים גם היום, על אף הסיכון הביטחוני לחייהם, תוך התגברות גם על המחסור בעובדים פלשתינאים, וזאת לצד שירות מילואים פעיל שלהם, או של ילדיהם.

8. בנוסף, הענף, כמו גם ענפי חקלאות אחרים, משרת אינטרס לאומי בשמירה על שטחים פתוחים, במניעת השתלטות בלתי חוקית על קרקע, שימור קרקע וניקוז, על ידי מניעת סחף, ומניעת שטחי בור המועדים לשריפה והפצת מחלות ומזיקים. הדברים מקבלים משנה תוקף, בפרט באזורים בהם אין גידול אלטרנטיבי.

היקבים:

9. ישנם כ- 300 יקבים בישראל, מתוכם כ- 30 יקבים מסחריים, והיתר יקבים משפחתיים.
10. גם היקבים לא זוכים לתמיכות בישראל, למעט זכאות למענק הקמה של 25% בכפוף להתחייבות לייצוא של 25% מהתפוקה, אשר אינו יעד בר השגה, לכל הפחות ביחס למרבית היקבים בענף.

היחס בין הכורמים לתעשיית הייצור המקומית (היקבים):

11. הכורמים והיקבים המייצרים מתוצרתם המקומית שלובים אחד בשני, וזקוקים אחד לשני בשביל להתקיים.
12. התעשייה היצרנית המקומית נסמכת על התוצרת המקומית. לשם כך, היקבים מתקשרים עם הכורמים בחוזים ארוכי טווח (20-15 שנים), תוך מתן בסיס כלכלי לקיומו של הענף, שהינו עתיר השקעות הון. אין מדובר בגידולי שדה עונתיים, אלא בכרמים רב שנתיים. במסגרת ההסכמים מתחייב הכורם לגדל ולספק ענבים ליין, באופן שהיקבים מעורבים בנטיעת הזנים ושיטות הגידול והטיפול שהינם חיוניות לייצור סדרות היינות השונים של היקב (כאשר נדרשת מקצועיות רבה, התאמות לשינויים, ותכנון ארוך טווח בפרט בכל הקשור לייצור היינות היקרים יותר).

ב. הליך הכנת טיוטת הנוהל:

13. יש להדגיש, כי המועצה לגפן היין לא הייתה מעורבת כלל בהליך הכנת טיוטת הנוהל. האמירה בטיוטת הנוהל לפיה: " ...הבקשה לביצוע הקלה הגיעה מיצרני היין ומועצת גפן היין... " חוטאת לאמת. המועצה מעולם לא ביקשה, או תמכה בטיוטת הנוהל, וכלל לא נערכה עמה היוועצות כלשהי, לא כל שכן בחינה מעמיקה כפי שנדרשת.
14. מן הראוי היה, שהיוועצות כאמור הייתה מבוצעת טרם הכנת טיוטת נוהל, כאמור. נזכיר שהמועצה הינה ארגון מקצועי וולונטרי, החברים בו גם כורמים, גם יקבים וגם נציגי המדינה וארגונים חקלאיים, ואשר פועל לקידום מטרות ציבוריות של קידום טובת הענף בכללותו. המטרה הראשונה במסגרת מטרות המועצה בתזכיר ההתאגדות שלה הינה: " בכפוף לכל דין, לייצג את כורמי גפן יין ואת היקבים (להלן – "ענף היין") בפני הממשלה ומוסדותיה ובכלל זה לייצג להם ולחוות דעה בנושאים הקשורים לענף היין; "
15. יתרה מכך, לא נערכה כל היוועצות עם המגדלים, או עם היקבים, ובפרט כאשר נשמעה עמדתם של יקבים בודדים בלבד שביקשו לקדם את הייבוא לפי טיוטת הנוהל, כאמור בדברי ההסבר. על פניו, יקבים בודדים אלה, כפי הנראה ביקשו לקדם את הנושא בשל העדר היערכות ותכנון עתידי אשר נדרשת במסגרת הענף. זאת תוך העדפת האינטרס הפרטי על פני האינטרס הציבורי, תוך התעלמות מההשלכות ההרסניות, שהטיטה טומנת בחובה, על הענף בכללותו.

ג. הנתונים וההנחות שעמדו בבסיס טיוטת הנהלים :

16. בניגוד לתמונה המצטיירת בטיוטת הנוהל, הרי שקיימת תמימות דעים בענף שלא קיים כיום כל מחסור בחומר גלם (ענבים ליין) לייצור מקומי.
17. בעניין זה נדגיש שוב, כי האמירה לפיה המועצה לגפן היין הבהירה : .."כי ישנו מחסור בחומר הגלם העיקרי – ענבים וגפנים... " חוטאת לאמת, שכן אמירה שכזאת לא נאמרה, כלל וכלל.
18. הכורמים והתעשייה המקומית יודעים לספק ולתת מענה מלא לביקוש המקומי ליין. מכל דונם מניב ניתן לייצר כ – 1,000 בקבוקים בשנה. ניתן לייצר כ – 50 מיליון בקבוקים ליין (וכעשרה מיליון למיץ ענבים) בשנה. בשים לב שקיימות אוכלוסיות שלמות שלא צורכות יין, כגון ילדים ומוסלמים, הרי שיש בכך לענות לביקוש המקומי (המוערך בצריכה של כ – 6 ליטר לאדם מקרב האוכלוסייה הצורכת יין). נזכיר עוד, כי קיים יבוא גדול של בקבוקי יין, דבר אשר אף מאפשר אחסון יתרות יין מקומיות (נזכיר כי ליין חי מדף ארוכים, ובפרט ייצור יין איכותי יותר דורש יישון באחסון ארוך טווח בחביות).
19. אוסיף, כי מאז שנת השמיטה נערכו נטיעות חדשות של כרמים באלפי דונמים.
20. בטיוטת הדוח צוינו שלושה גורמים שהביאו למחסור בחומר גלם, אך כפי שנבהיר אין זה המצב.
21. באשר ל – "וירוס שפגע בגפנים בישראל וצמצם את תנובת הכרמים" – הרי שהמועצה לקחה על עצמה במהלך שהחל לפני כשבע שנים לטפל בבעיה לטובת כלל הענף. באישור השירותים להגנת הצומח, יובא על ידי המועצה חומר ריבוי נקי מדרום אפריקה וזאת בהסכם שנחתם לראשונה לפני כשש שנים. המועצה מפעילה מאז ועד היום חוות אם לצורך ריבוי ומאפשרת מכירת חומר ריבוי נקי למשתלות באופן חופשי ושוויוני, כמו גם מכירה לאחר מכן של שתילים נקיים לכלל הענף. לא צפוי מחסור בשתילים נקיים מווירוסים.
22. "משבר הקורונה ושינויי אקלים" – לקורנה לא הייתה כל השפעה על הענף. הענף המשיך לעבוד ולייצר כרגיל. יתרה מכך, שינויי אקלים לא פגעו בייצור המקומי למעט בשנת 2021, אשר הביא לפחת ביבול בחלק מהכרמים שבין 30-35%. לאור המלאים הקיימים, כפי שהובהר לעיל, לא היה בכך להשפיע על הייצור המקומי.
23. "איסור הלכתי על שימוש בגפנים במשך 3-4 שנים מיום נטיעתם" – איסור זה היה קיים מקום המדינה ואף קודם לכן. עניין הלכתי זה מעולם לא השפיע על הייצור המקומי, או על עמידת הייצור המקומי לביקוש המקומי. הדברים אמורים בוודאי בהסתכלות ארוכת שנים.
24. "מצב החירום שהוכרז בישראל" – כפי שהובהר לעיל, חלקם הארי של הכרמים המשיכו להיות מעובדים ומטופלים גם במהלך המלחמה, תוך כדי יישום של פתרונות יצירתיים, ונטילת סיכון על ידי הכורמים והעובדים ביקבים בקו עימות. כל היקבים, ובפרט הגדולים, המשיכו לעבוד גם במלחמה, וממשיכים גם כיום.
25. הנה כי כן, אין ממש בטענות האמורות, ומכל מקום לא קיים כל מחסור בחומר גלם כיום, והענף נערך כל העת להתמודד עם השינויים והאתגרים, תוך תכנון והתמודדות לטווח ארוך, ומצליח לעשות כן, עד כה בהצלחה לא מבוטלת, וזאת אף מקום שלא מגיעה עזרה ממשלתית נחוצה.

26. יחד עם זאת יצוין, כי המדינה, אמנם כמעט ולא מספקת תמיכות ישירות, אך בדומה למדינות אחרות היא מגנה במכסים על ייצור התוצרת המקומית וזאת מתוך הכרה בקושי להתחרות מול מדינות העולם השלישי ומול מדינות באירופה בהן קיים סבסוד (תמיכה) ממשלתית, והחשיבות בשמירה על הייצור והתוצרת המקומית. להגנה המכסית חשיבות רבה והיא מסייעת רבות בשמירה על איתנות הענף וחוסנו בהתמודדות מול אתגרים חדשים. לצד זאת, המדינה מסייעת גם בביטוחים כנגד נזקי טבע ומזיקי הסגר, אשר גם להם תפקיד חשוב בשמירה על ענף הייצור המקומי.

ד. השפעות הנוהל המוצע על הענף:

27. כפי שהובהר לעיל, היות והכורמים והתעשייה המקומית העוסקים בייצור המקומי, שלובים אחד בשני, ואף בהסכמים ארוכי טווח, הרי שהפגיעה בסופו של יום בכל אחד מהם תשפיע באופן ישיר על הפגיעה גם בשני. לפיכך, פגיעה בכל אחד מגורמי הייצור המקומיים המתוארים להלן תשפיע על כלל הענף.

28. היבוא שיתאפשר לפי הנוהל, שאינו נדרש כלל, טומן בחובו מספר תוצאות הרסניות לענף, כמפורט להלן:

א. **ראשית**, פגיעה קשה בחקלאים, המגדלים המקומיים של כרמים של ענבים ליין. כל הכנסת חומר גלם מחו"ל (שאינו נדרש כלל) יבוא בהכרח בסופו של יום על חשבון רכישת חומר גלם מייצור מקומי. הפגיעה תהיה לא רק בכרמים הקיימים, אלא גם באלפי דונמים של כרמים חדשים שניטעו לאחרונה בהשקעות גדולות מאוד, לטווח ארוך.

ב. **שנית**, תהיה פגיעה קשה בגידול המקומי של כרמים ליין ומיץ ענבים. כפי שהובהר לעיל כרמים דורשים השקעה גדולה לטווח ארוך, ובכלל אלה: עלויות גבוהות בהקמת הכרם עד ניבה, כפי שפורטו לעיל; החזר השקעות רק כעבור כ- 10-9 שנים מיום הנטיעה; בציר ראשון הינו רק כעבור ארבע שנים; הרווח מכרם כיום הינו יחסית נמוך. לכך יש להוסיף את הקשיים בהתמודדות עם פחת ביבולים, וירוסים, מזיקי הסגר, פגעי מזג אוויר, ועליית מחירי התשומות. כדי לנטוע כרם בהסכם התקשרות ארוך טווח בין הכורם החקלאי לבין היקב אשר דורש השקעה לדונם גבוהה, נדרש לייצר וודאות סבירה לכורם שיהיה ביקוש ליבול מצד היקב ושהמחירים יאפשרו רווחיות סבירה. פתיחת היבוא בצובר תפגע קשות בוודאות זו ולכן מתן הכשר לייבוא יין בצוברים טומן בחובו הפסקת נטיעות של כרמים חדשים, דבר שיביא לנזק בלתי הפיך בטווח הארוך.

ג. **שלישית**, היין המיובא בצוברים נועד לצורך מהילת יין מייצור מקומי עם יין מיובא. יצוין, כי על פניו אין כל מניעה על פי תקן היין הקיים לבצע מהילה של יין מיובא עם יין מייצור מקומי, כאמור. הלכה למעשה, התקן לא נתן דעתו בכלל לאפשרות שיתאפשר ייבוא יין בצוברים שיימהל עם יין מקומי. מכל מקום אין כל איסור למהול יין, כאמור. מעשית, הדבר גם לא אפשרי כיום (דבר שהנוהל מבקש להפוך לאפשרי). ערבוב יין מתוצרת מקומית עם יין מחו"ל יביא לפגיעה אנושה במוניטין של היין מייצור מקומי. הדבר יביא גם להטעיה צרכנית, כאשר על המדפים יימצאו בקבוקי יין עם מיתוג ישראלי,

שיירשם עליהם שהם מייצור מקומי, אשר בתוכם היין המקומי נמהל עם יין מחו"ל, וזאת אף ללא כל יכולת של בקרה, או אכיפה. די בכך שיקבים בודדים יבצעו ייבוא ומהילה, כאמור, כדי לפגוע במוניטין של כל ענף ייצור היין המקומי. לדבר תהיה השלכה הרסנית ובלתי הפיכה על המוניטין של היין מייצור מקומי. יובהר, כי היין מייצור מקומי צבר מוניטין רב, תוך השקעות אדירות במיתוג וייצור יין מייצור מקומי איכותי מאוד. הדברים נאמרים בפרט בכל הנוגע לייצור יין איכותי ויקר יותר.

ד. **רביעית**, הענף עלול למצוא את עצמו מהר מאוד עם רשתות קמעונאיות אשר יהפכו להיות "ייצרן" כהגדרתו בנוהל, ואשר הלכה למעשה ייבאו יין בצוברים לצורך בקבוק בישראל, וזאת מבלי שיש להם מחויבות כלשהי לייצור המקומי. השקעות יבוצעו בכרמים בחו"ל, הנהנים מתמיכות ישירות במדינת המקור, תוך הקמת מערכי כשרות נרחבים במדינות אלה (בעלויות נמוכות יותר היות ושם כל העובדים הינם גויים), ותיפתח תעשייה שלמה המבוססת כולה על חומר גלם מחו"ל, ללא כל מגבלה, אשר יהיה בה להרוס לחלוטין את הייצור המקומי והלכה למעשה להביא להעתקת ההשקעות בענף לחו"ל במקום בייצור המקומי. לכך נוסיף, כי קיימות מדינות כמו אוסטרליה, אשר תומכות באופן ישיר בייצוא יין בשל עודפי ענבים ויין, ובאופן דומה גם בצרפת וקפריסין.

ה. **חמישית**, סביב הייצור של יין מקומי התפתחה תרבות יין, אשר מחברת את תושבי ישראל לאדמה ולחקלאות, וזאת בין היתר באמצעות מרכזי מבקרים ויקבי בוטיק, והלכה למעשה היין הישראלי מהווה שגריר ראשון במעלה בייצוג ישראל בעולם, הן בקרב הקהילות היהודיות והן בקרב הקהילות בכלל, והן בקידום תיירות יין בארץ ומחו"ל. יובהר, כי היין הישראלי פורץ גבולות עולמיים עקב ייחודו ובמיוחד איכותו.

ו. **שישית**, טיוטת הנוהל הייתה אמורה, לכאורה, להתקבל בברכה על ידי היקבים היצרניים בישראל שכן למעשה הדבר היה מאפשר להם לפתוח מקור ליבוא חומר גלם מחו"ל בנוסף לחומר הגלם מייצור מקומי, דבר, שלכאורה, מקנה ליקבים יתרונות ברורים. עם זאת בפועל, היקבים הישראליים מבינים שגם אם הדבר מאפשר להם גמישות רבה יותר בתפעול והייצור והורדת התלות בחומר גלם ישראלי, הסיכון לטווח הארוך בפגיעה באבני הבניין של ענף היין הישראלי הוא רב ביותר. כפי שפורט לעיל, מדובר בסיכון להמשכיות גידול ענף הכרמים הישראלי, וכן סיכון לתפיסת היין הישראלי כיון ישראלי אמיתי מכרמים ישראלים שללא שני אבני בניין אלו אין תוחלת לענף ייצור היין הישראלי.

29. אבקש להוסיף עוד לסיום, כי בטיוטת הנוהל הובהר כי בחינת השפעות תעשה בעוד עשר שנים. כמו כן, הובהר כי ההשלכות אינן ניתנות לבחינה בטווח זמן קצר. הבעיה בכך, שהשפעות הרסניות ארוכות טווח, משמעותן בהכרח נזקים אדירים שיתגלו רק בדיעבד כאשר לא ניתן יהיה עוד לתקן אותם, או לשקם את הענף. די אם נביא כדוגמא את ענף גידול השום וענף גידול הזיתים, כפי שאירע בשנים האחרונות.

30. מכל הטעמים המפורטים לעיל, הענף בכללותו מתנגד לנוהל שלכאורה נועד להיטיב עמו ולכאורה הוא נערך לבקשתו, ואשר בפועל צפוי להביא להריסתו.

31. כמו כן אבקש להוסיף עוד, כי במקרה של אירועים חריגים וממושכים, ככל שיקרו בעתיד, ובמקרה של אתגרים חדשים שהענף לא יוכל להתמודד עמם, אזי נדע לקדם מהלכים ביחד עם משרד הכלכלה ומשרד החקלאות לצורך שמירה על הייצור המקומי ומתן מענה לביקוש הצרכני, תוך מתן מענה נקודתי לאותם האירועים, או האתגרים, ככל שיהיו בעתיד.

בברכה,
צחי דותן, מנכ"ל

העתקים: ח"כ אבי דיכטר, שר החקלאות ופיתוח הכפר
אורן לביא, מנכ"ל משרד החקלאות